

ПАМ'ЯТІ ІГОРЯ КОЗЛОВСЬКОГО

Українське суспільство та вітчизняна наука зазнали важкої втрати — 6 вересня 2023 р. від серцевого нападу передчасно пішов із життя Ігор Анатолійович Козловський — талановитий науковець, непересічний філософ і багатогранний релігієзнавець, відомий громадський діяч, український патріот.

Від 2018 року Ігор Козловський працював в Інституті філософії імені Г.С. Сковороди НАН України у відділенні релігієзнавства. Він органічно вписався в наш колектив, оскільки був справжнім вченим і поділяв ті принципи, на яких базує свою діяльність відділення та Інститут.

Ігор Козловський народився 16 лютого 1954 року на Донеччині. Закінчивши історичний факультет Донецького університету та отримавши диплом із відзнакою, він вступив до аспірантури, але паралельно працював у сфері державного управління як спеціаліст із державно-церковних відносин. Тут виявився повною мірою талант Ігоря Козловського як дослідника і як практика. Він не лише вивчав релігійний світ Донеччини, а й творив його, дбаючи про рівноправність всіх релігійних організацій, про дієві гарантії для свободи совісті та віросповідання, про реальні можливості задовольняти релігійні потреби громадян; сприяв демонополізації релігійного простору регіону.

Він активно включився в формування нової державної політики в сфері суспільно-релігійних відносин, утверджуючи на практиці принцип партнерства, а не контролю, підпорядкування чи залежності. Завдяки Ігорю Анатолійовичу релігієзнавство в Донецьку постало як авторитетна наука. Він прямо долучився до організації релігієзнавчого факультету в структурі Донецького інституту штучного інтелекту, створив Донецький осередок Української асоціації релігієзнавців, очолив Центр релігієзнавчих досліджень та міжнародних духовних відносин, керував Центром «Діскавері» як президент, а також Українським центром ісламознавчих досліджень як віце-президент.

Початок 2000-х виявився надзвичайно продуктивним для наукової і видавничої діяльності І. Козловського. Саме в той час з'явилися його знакові серії «Релігії світу» і «Вибрані лекції з теорії та практики релігійного містицизму», завдяки яким науковий релігієзнавчий простір збагатився на книжки про суфізм та езидизм, про коптів та ассирійців, про мусульман та християн. Чи не вперше на пострадянському просторі саме від Козловського ми дізналися про багату йогічну традицію Сходу. Ігоря Анатолійовича його

цікавила не лише як теорія, як світогляд, а перш за все як практика. Центр «Діскавері» видав десятки книг на цю тему, створивши своєрідну хрестоматию йоги. В цій йогічній серії вийшли: «Древо йоги», «Йога- шлях до себе», «Прана — енергія життя», «Бинду висарга садхана», «Тратака садхана (тантричні таємниці)», «Йога Лотосових Стоп», «Введення в янтра-йогу», «Основи лайя-йоги», «Свастха йога», «Кундаліні йога», «Свара-йога і неті-садхана», «Тантра-йога», «Буддхі-йога», «Бхакті-йога» та багато інших уточнювальних досліджень.

Серед глибоко теоретичних праць, які завжди базувалися не лише на доброму знанні джерел, а й на реальній персональній практиці-випробуванні отриманих знань, знайдемо дещо несподівані, але й досі цікаві широкій громадськості теми: Кулінарно-дієтологічне мистецтво в йозі та аюрведі, Кайя-кальпа — легендарна практика омолодження й довголіття, Традиційна омолоджувальна косметологія в йозі та аюрведі. Крім того, в його доробку знайдуться тексти про піратів та бойові мистецтва, про козацтво та пісенну спадщину українських степовиків та багато іншого.

Така насичена науково-організаційна, освітянська та публічна діяльність потребувала відповідного наукового визнання, що й відбулося 2015 року, коли І. Козловський заслужено здобув науковий ступінь кандидата історичних наук за дисертаційне дослідження «Церква Христова» (Church of Christ) в контексті Реставраційного руху в християнстві: передумови виникнення, етапи розвитку і проблеми сьогодення» в Інституті філософії імені Г.С. Сковороди НАН України.

Від 2014 року Козловський безпосередньо задіяний у політичних процесах регіону, послідовно відстоює демократичні й незалежницькі прагнення донеччан, ініціює Донецький Майдан, консолідує навколо себе здорові протестні сили, веде духовну та інтелектуальну боротьбу проти сепаратизму проросійських партій. Усе це антинародний режим «ДНР» пригадав у 2016-му під час арешту. Засадивши вченого «на підвали» так званого МГБ, режим утримував там Козловського понад 700 днів. У полоні він пережив нестерпні тортури, його неодноразово «розстрілювали», били, ламали кістки, душили, садили в камеру смертника. 27 грудня 2017 року в результаті обміну полоненими Ігоря Козловського звільнили з колонії та привезли до Києва. Особистим рішенням президента НАН України академіка Б. Патона за поданням проф. А. Колодного і за безумовної підтримки дирекції Інституту філософії Ігор Анатолійович був зачислений до інститутського штату.

Незважаючи на майже дворічну ізоляцію, Козловський після приїзду до Києва одразу долучився до наукових досліджень, до публічного життя країни. В науці він повернувся до деяких попередніх тем, а також почав відкривати нові. Насправді сфера його наукових інтересів була настільки широкою, що ще при захисті дисертації постало питання, з якої теми захищатися. Вчений доволі впевнено почувався в питаннях історії та сучасного стану релігій світу, історії релігій в Україні, теорії та практики містицизму, нових

релігійних течій, авраамічних та дхармічних релігій тощо. Маючи унікальну пам'ять, він міг цитувати священні писання всіх духовних традицій, праці відомих релігійних і нерелігійних діячів. Він пам'ятав тисячі імен, подій, дат, назви місьць і країн, культурних стилів і літературних жанрів. А для науковця — це незамінний інструмент заглиблення в сутність життя, у фундаментальні інтерпретації духовного досвіду людства, розуміння природи людини, зокрема й людини релігійної.

Ігор Козловський викликав потужне зацікавлення і в науковій, і в публічній сфері як України, так і світу. Крім центральної для нього теми релігії, якою, звісно, не обмежувалася наукова допитливість вченого, Козловський ділився своїми загальнофілософськими розмірковуванням про життя та смерть, про людське в людині, про її самореалізацію та покликання, про свій досвід перебування в полоні. Він залишив кілометри різних відео-лекцій, інтерв'ю, виступів, які є сьогодні в доступі на YouTube.

Надзвичайно ерудована, енциклопедично обізнана, начитана людина. І при цьому — відкрита для спілкування, проста в комунікації, без претензій та капризів, із розвиненим, за словами самого Ігоря Анатолійовича, емоційним, когнітивним, екзистенційним і соціальним інтелектом. Свої, здавалось, безмежні знання, які він щодня безперестанку накопичував, Козловський щедро роздавав усім, хто потребував його слова, його думки та оцінки.

Будучи членом PEN Ukraine (Українського осередку Міжнародного ПЕН-клубу), дійсним членом НТШ в Україні, членом ініціативної групи «Першого грудня», Козловський став упізнаваним медіатором міжрелігійних діалогів, філософських шкіл, інтелектуальних батлів, громадських ініціатив. Він відомий нам як постійний коментатор у багатьох ЗМІ, як лектор, публіцист, консультант багатьох державних і недержавних, приватних, бізнесових структур, як член багатьох експертних комісій. За свою невтомну активність він нагороджений різноманітними нагородами — державними, в Україні та за кордоном, релігійними, мистецькими, правозахисними.

Усе це дає підстави говорити про феномен Козловського. Грунтовний і масштабний, ерудований і потужний інтелектуал, а водночас людяний і світлий, відкритий і добрий, делікатний і уважний, принциповий і послідовний. Таким надзвичайно обдарованим, відданим високим людським ідеалам, серед яких любов до ближнього, до наукової й освітянської спільноти, до батьківщини, до людства були визначальними, ми, його колеги — науковці з Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАНУ, де він працював останні 5 років, пам'ятаємо. 6 вересня 2023 серце Ігоря Анатолійовича Козловського раптово зупинилося, але він продовжує жити в нас і з нами.

Анатолій ЄРМОЛЕНКО